

Koronaviruksen vaikutukset kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyövaroin tuettuun toimintaan – yleisiä linjauksia ja ohjeita (päivitetty 23.6.2021)

Tämä muistio on päivitetty versio 15.4.2020 julkaistusta ohjeistuksesta, jolla pyritään vastaamaan koronavirustilanteen vaikutuksiin kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyövaroin tuetussa toiminnassa. Merkittävin päivitys muistiioon koskee nykyisten, ulkoministeriön kansalaisyhteiskuntayksikön (KEO-30) tuensaajien vuoden 2021 **omarahoitusosuusvaatimuksen kohtuullistamista**. Lisäksi joitakin vanhentuneita ohjeita esimerkiksi menneiden hakukierrosten osalta on poistettu.

Koronaviruksen vaikutukset ovat luonteeltaan ennalta arvaamattomia niin kestoaltaan kuin laajuudeltaan. Ulkoministeriössä on ymmärrystä, että monen kansalaisjärjestön toimintoja joudutaan muuttamaan tai siirtämään sekä yhteistyömaissa että Suomessa. KEO-30 –yksikkö harkitsee muutoksiin liittyviä pyyntöjä tapauskohtaisesti tilanteen poikkeuksellisuus huomioiden. Alla joitakin yleisempiä linjauksia ja ohjeita.

Määräaikainen omarahoitusosuusvaatimuksen kohtuullistaminen vuoden 2021 osalta (ohjelmatuki, hanketuki, viestintä- ja globaalikasvatustuki, toiminta-avustukset)

Ministeriö on päättänyt kohtuullistaa vuoden 2021 osalta ohjelmatukien, hanketukien, viestintä- ja globaalikasvatustukien sekä toiminta-avustusten lisäehtojen mukaisia avustuksensaajien omarahoitusosuuksia. Omarahoitusosuudet **kohtuullistetaan puoleen** siitä vähimmäismäärästä, joka kunkin tukimuodon lisäehdoissa on määritelty. Päätös koskee **ainoastaan vuoden 2021 omarahoitusosuusvaatimusta** ja sen kohtuullistamista.

Pitkittynyt koronapandemia on aiheuttanut myös vuonna 2021 avustuksensaajille toiminta- ja rahoitushaasteita. Määräaikainen omarahoitusosuusvaatimuksen kohtuullistaminen tässä poikkeustilanteessa tukee avustuksensaajien kykyä jatkaa yhteiskunnallisesti vaikuttavan ja tulokellisen kehitysyhteistyön toteuttamista kumppanimaissa ja Suomessa. Päätöksestä ja sen yksityiskohdista on ilmoitettu avustuksensaajille suoraan sähköpostitse. Lisätietoja antavat tarvittaessa järjestöjen vastuuvirkahenkilöt, joiden yhteystiedot löytyvät [ulkoministeriön verkkosivuilta](#).

Määräaikainen omarahoitusosuusvaatimuksen poistaminen vuoden 2020 osalta (ohjelmatuki, hanketuki, viestintä- ja globaalikasvatustuki, toiminta-avustukset)

Ministeriö päätti huhtikuussa 2020 poistaa ohjelmatukea, hanketukea, viestintä- ja globaalikasvatustukea sekä toiminta-avustusta saavien suomalaisten kansalaisjärjestöjen omarahoitusosuusvaatimuksen vuodelta 2020. Päätös koski tuensaajia, jotka saivat ulkoministeriöltä valtionavustusta toimintaansa tai kehitysyhteistyöohjelmiin tai –hankkeisiin vuonna 2020. KEO-30 –yksikkö tiedotti erikseen jokaista tuensaajaa omarahoitusosuusvaatimuksesta luopumista koskevasta päätöksestä.

Muutokset toiminnassa yhteistyömaissa ja Suomessa kehitysviestinnän ja globaalikasvatustyön osalta

KEO-30 toivoo aktiivista yhteydenpitoa järjestöiltä ministeriön yhteyshenkilöille, mikäli on nähtävissä, että koronavirustilanne merkittävästi vaikuttaa valtionavustuksella rahoitettaviin toimintoihin yhteistyömaissa tai Suomen toiminnoissa.

Muutosehdotusten laatiminen ja sisältö: Jos tilanne johtaa ohjelmassa/hankkeessa/muussa valtionavustuksella rahoitettavassa toiminnassa alkuperäisistä suunnitelmista olennaisesti poikkeavaan

muutokseen, tulee järjestön tehdä KEO-30:lle muutoshakemus ko. tukimuodon lisäehtojen edellyttämällä tavalla. Ministeriön hyväksynnän saaminen muuttuneisiin tilanteisiin edellyttää virallisen muutoshakemuksen tekemistä sekä riittäviä tietoja ja perusteluja käytettävissä olevan tilannearvion perusteella. KEO-30 arvioi ja käsittelee muutokset viivytyksettä, tiedostaen myös poikkeustilanteen haasteet, tarpeet joustoihin ja toimintaympäristön muutosten arviointiin liittyvät epävarmuudet. Muutoshakemus tulee tehdä siinä vaiheessa, kun järjestöllä on arvio siitä, tuleeko suunnitellun toiminnan tilalle koronaviruksen vaikutusten ehkäisemiseksi tai lievittämiseksi tähtääviä toimintoja tai muita vaihtoehtoisia toimintoja tai kun järjestö tietää, että toiminnot pysähtyvät suurilta osin tai kokonaan. Erityisesti muutoshakemuksiin toivotaan tietoa toimintaympäristön olosuhteista, riskienhallinnasta, alueellisista ratkaisuista ja sisältöpainotuksista sekä niiden perusteita.

Muutoshakemusten toimittaminen ja rakenne: Muutoshakemukset tulee tehdä erikseen sähköisen asiointin kautta ja niistä tulee ilmetä selkeästi, mihin suunniteltuihin kuluihin ja toimintoihin muutokset kohdentuvat. Hakemuksessa on oltava tiiviit perustelut sekä selkeästi tiedot uusista toimista tai keskeytyksistä. Muutosten käsittelyn kannalta on hyvä pyrkiä yhdistämään kaikki yhtä ohjelmaa/hanketta koskevat muutokset yhteen hakemukseen esim. liitetiedostona, jos mahdollista. Muutokset ja korvaavat toimet voivat koskea vain osaa valtionavustuksella rahoitettavista toiminnoista tai korvata ne kokonaan riippuen kohdemaan tilanteesta ja järjestön toimintakapasiteetista.

Muutoshakemukset, jotka sisältävät esityksiä alkuperäisten toimintojen muuttamiseksi koronaviruspandemian vastaisiin toimiin, tulee laatia siten, että niistä selkeästi ilmenee pandemian vastaisten toimintojen luonne ja budjetti maakohtaisesti eriteltynä. Erityisesti pyydetään kiinnittämään huomiota nimenomaisen humanitaarisen avun periaatteisiin, paikalliseen/kansalliseen koordinaatioon, koronatyön tarpeeseen, toimintaedellytyksiin, yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa sekä riskienhallintaan.

Muutoshakemusten käsittely ministeriössä: Muutoshakemukset käsitellään KEO-30 yksikön toimesta mahdollisimman nopeasti. Laajoissa muutosesityksissä ministeriö pyytää tarvittaessa lisätietoja.

Tiedonkulku korona-asioissa sekä riskienhallinnan osalta: Edelleen jatkuvan poikkeustilanteen johdosta KEO-30 kannustaa kansalaisjärjestöjä välittämään tietoa koronatilanteen vaikutuksista toiminnalleen ja työilleen myös epävirallisesti, harkinnan mukaan, normaalin vuosiraportoinnin lisäksi. Selvityksiä voi lähettää vastuuvirkahenkilölle järjestöjen parhaaksi katsomalla tavalla ja ajoituksella joko sähköpostitse tai täydennysilmoituksina asiointipalvelun kautta. Lisäksi KEO-30 toivoo tiivistä yhteydenpitoa riskienhallinnan kysymyksistä ja kannustaa järjestöjä jakamaan tietoa sekä oppeja valvonnan ja seurannan toteuttamisesta koronaolosuhteissa. KEO-30 myös vastaanottaa mielellään ehdotuksia osallistua järjestöjen virtuaaliseurantaan yhteisen oppimisen ja tiedonkulun lisäämiseksi sekä valvonnan toteuttamiseksi.

Eri muutostilanteita:

- Alkuperäisiä hanke-/ohjelma-/ tai muita toimintoja ei voida koronatilanteen takia toteuttaa, mutta järjestöllä on ajatus mahdollisista vaihtoehtoisista toiminnoista, jotka myötävaikuttavat suunniteltuihin tavoitteisiin. Tällöin järjestö jättää muutoshakemuksen sisältäen esityksen vaihtoehtoisista toiminnoista ja korjatun budjetin.
- KEO-30 voi myös tapauskohtaisesti harkita hyväksyttäväksi muutosesityksiä, jotka sisältävät toimia, joilla pyritään vaikuttamaan kumppanimaan (ODA-maa) koronavirustilanteeseen, esim. tukemalla terveysviranomaisia tai lisäämällä yhteisöjen tietoisuutta viruksesta, hygieniasta tms.

- Koronaviruksen takia peruuntuneita seurantamatkoja voi yrittää siirtää myöhempään ajankohtaan tai jättää tekemättä. Muutoshakemus jätetään siinä vaiheessa, kun muutokset kokonaisbudjettiin ja toimintaan ovat selvillä. Muutoshakemusta ei tarvitse tehdä mikäli matkojen peruuntumisella tai siirtämisellä ei ole vaikutuksia budjettiin välittömästi. KEO-30 painottaa sen tärkeyttä, että seurantaa ja valvontaa toteutetaan myös poikkeusoloissa, virtuaalisia muotoja ja eri yhteistyökanavia hyödyntäen.
- Jos peruuntuneiden toimintojen tilalle ei esitetä muita toimintoja, tulee avustuksensaajan josta nostama, käyttämätön valtionavustus palauttaa ulkoministeriölle. Siinä tapauksessa ota yhteyttä järjestön vastuuvirkahenkilöön heti kun palautettavan valtionavustuksen määrä on tiedossa, sillä palautuksiin liitetään valtionavustuslain mukainen korko. Järjestö voi esittää koron osalta ministeriölle valtionavustuslain mukaisen kohtuullistamispyynnön. Myös nostamattoman avustuksen osalta ministeriö pyytää avustuksensaajia ilmoittamaan käyttämättä jäävästä avustuksesta mahdollisimman pian.
- Aikataulullisten muutosten osalta muutoshakemus toimitetaan vain, jos toimintoja ja valtionavustusta on tarpeen siirtää seuraavalle vuodelle. Siinä tapauksessa muutoshakemus toimitetaan sähköisen asioinnin kautta ennen lokakuun loppua. Huom. muutoksia suunnitelmaan voi tehdä toimintojen/hankkeen/ohjelman *rahoituskauden puitteissa*. Jos vuosi 2021 on viimeinen vuosi, voi koronaviruksen aiheuttamassa poikkeuksellisessa tilanteessa olla mahdollista siirtää perustellusta syystä toimintoja vuoden 2022 alkupuolelle eli rahoituskauden jälkeiselle vuodelle. Jokainen tapaus arvioidaan ministeriössä erikseen. Mikäli tämä on tarpeellista, tulee järjestön viimeistään lokakuun loppuun mennessä tehdä asiasta sähköisen asioinnin kautta muutoshakemus KEO-30:n harkittavaksi. Järjestön tulee huomioida, että tällainen muutos vaikuttaa raportointiin ja edellyttää hankkeen vuosiraportointia, ml. tarkastusraporttia, kyseiseltä vuodelta. Mikäli kyseessä ei ole yli 3 kk:n jatkoaika seuraavan vuoden puolelle, järjestö voi yhdistää jatkoajan vuoden 2021 raportointiin (ml tilintarkastus).

Lisätietoja

Mahdolliset kysymykset voi osoittaa otsikolla ”Koronaviruksen vaikutukset” kansalaisyhteiskuntayksikön sähköpostiosoitteeseen keo-30@formin.fi tai suoraan järjestön omalle vastuuvirkahenkilölle. Tätä asiakirjaa päivitetään tarpeen mukaan ja yksikköön tulleiden kysymysten perusteella.